Haaientanden uit Hoevenen (Leopolddok)

Stijn Everaert[1]

Er is al weer een jaar gezocht in het nieuw opgespoten zand bij Hoevenen, afkomstig van de uitdieping van het Leopolddok bij Antwerpen, rechteroever. Ondanks het inzaaien van het terrein zijn er, vooral in het begin van het jaar, weer mooie stukken opgegraven en uitgezeefd. Hoog tijd om een soortenlijst op te stellen en er enige opmerkingen bij te maken.

Stratigrafie

Voorlopig zijn er geen aanwijzingen dat er sprake zou zijn van miocene zanden tussen de oligocene Klei van Boom en de pliocene zanden, de tanden komen dus uit het basisgrind van de Kattendijk formatie. Wat daar volgens mij nog meer op wijst, zijn enkele brokken van de Boomse Klei die ik heb gevonden in de onmiddellijke omgeving van de fosforietrijke herwerkte miocene 'laagjes' (afkomstig uit het basisgrind) waarin gezocht werd. In het basisgrind zitten vooral miocene haaientanden, maar bij uitzondering ook wel eens soorten uit het Oligoceen en zelfs zeer verspoelde stukken uit het Eoceen (!) die waarschijnlijk dieper uit Vlaanderen zijn meegespoeld.

Soortenlijst

Alle in de tabel hiernaast genoemde soorten zijn van miocene ouderdom, tenzij anders vermeld. Sommige fossielen van miocene ouderdom in deze lijst kunnen eventueel ook uit het Vroeg Plioceen voorkomen, maar het is bijna onmogelijk om herwerkte tanden uit het begin van het Plio-

Orde Lamniformes

Familie Lamnidae
- *Cosmopolitodus hastalis*
- *Isurus escheri*
- *Isurus oxyrinchus* (aka *I. desori*)
- *Isurus retroflexus*
- *Carcharoides catticus*
- *Carcharodon carcharias* (Zanden van Kattendijk en Oorderen)
- *Lamna nasus* (ook in de Zanden van Kattendijk)
- *Isurolamna gracilis* (aka *Lamna rupeliensis*, Oligoceen)

Familie Odontaspidae
- *Carcharias vorax*
- *Carcharias acutissima* (of: C. taurus)
- *Carcharias cuspidata*
- *Striatolamia macrota* (Eoceen!)

Familie Otodontidae
- *Parotodus benedeni* (zeldzaam)
- *Megaselachus megalodon* (aka *Carcharodon megalodon*)
- *Megaselachus megalodon* var. *chubutensis*
- *Otodus angustidens* (Oligoceen)

Familie Alopiidae
- *Alopias* cf. *superciliosus*
- *Alopias exigua*
- *Alopias latidens*
- *Alopias vulpinus*

Familie Cetorhinidae
- *Cetorhinus maximus*

Orde Carcharhiniformes

Familie Carcharhinidae
- *Galeocerdo aduncus*
- *Carcharhinus acanthodon* (soms ook *C. priscus* genoemd)
- *Physogaleus contortus*
- *Physogaleus hemmooriensis*
- *Physogaleus latus*
- *Physogaleus secundus* (Eoceen!)
- *Abdounia recticona* (Eoceen!)

Familie Triakidae
- *Galeorhinus galeus*
- *Galeorhinus ypresiensis* (Eoceen!)
- *Galeorhinus* sp. (Eoceen!)

Familie Scyliorhinidae
- *Premontreia distans*

Familie Hemigaleidae
- *Hemipristis serra* (zeldzaam!)

Familie Sphyrnidae
- *Sphyrna zygaena* (zeldzaam!)
- *Sphyrna integra*

Orde Hexanchiformes

Familie Hexanchidae
- *Notorynchus cepedianus* (aka *N. primigenius*)
- *Hexanchus gigas* (aka *H. griseus*)

Orde Squatiniformes

Familie Squatinidae
- *Squatina* sp.

Orde Squaliformes

Familie Squalidae
- *Squalus acanthias*

Familie Somniosidae
- *Somniosus microcephalus*

Familie Centrophoridae
- *Centrophorus* cf. *granulosus*

Orde Pristiophoriformes

Familie Pristiophoridae
- *Pristiophorus* sp.

ceen te onderscheiden van de andere herwerkte tanden. Een aantal van deze soorten is niet door mij zèlf gevonden, maar zijn terug te vinden in de collecties van anderen die in het dankwoord vermeld staan.

Enkele opmerkingen

Wat ten eerste opviel was dat de *C. hastalis* zonder enige twijfel de meest voorkomende grotere soort (+ 5 mm) genoemd mag worden, terwijl volgens velen er in het Churchilldok evenveel of meer tanden van *Isurus oxyrinchus* werden gevonden. Ook lijkt het alsof er veel minder tanden met een doffe, donkerblauwe kleur gevonden worden, deze waren in de sedimenten uit het Churchilldok veel talrijker (zeker bij tanden die gevonden zijn in Hoevenen rond 2010 en 2011). Verder leek *Isurus escheri* ook meer gevonden te worden, en dan vooral fragmenten, dan in de vorige opspuitingen. Volgens mensen die in Hoevenen gezocht hebben vlak na de allereerste opspuiting uit het Churchilldok was de hoeveelheid tanden in het zand van het Leopolddok veel minder. Toch werden per dag gemiddeld meer tanden gevonden in het sediment van het Leopolddok dan dat het geval was rond 2010 en 2011 in het zand van de laatste verdieping van het Churchilldok.

Slot

Voorlopig staat in deze tabel een vrij complete lijst van de haaiensoorten die tot nu toe in het zand afkomstig uit het Leopolddok zijn gevonden. Toch zullen er de komende jaren nog nieuwe soorten gevonden worden. Ik ben alvast benieuwd naar wat deze uiterst interessante vindplaats nog zal prijsgeven!

Dankwoord

Mijn oprechte dank gaat uit naar Frans Frenken, Paulus van de Voren, Gerard Verwey, Ariën van Oord, René van der Vliet, Jean-Pierre Thomassen, Djordy Rondelez en Jeroen van Boeckel voor hun informatie. Hun vondsten van bepaalde, door mij nog niet aangetroffen soorten werden aan de lijst toegevoegd.

Literatuur

Nolf ,D., 1988. Haaie- en roggetanden uit het Tertiair van België. - KBIN Brussel.

Ottema, J. & W. In 't Hout, 1986: Fossielen uit het 4de havendok bij Kallo, België. - Geologisch museum Amsterdam.

Everaert, S., 2012. Op zoek naar de stratigrafie van de onderste lagen van het Churchilldok, Antwerpen rechteroever. - Afzettingen WTKG 33 (3): p.68-69.

Everaert, S., 2012. Het basisgrind van de Kattendijk formatie. - Spirifer, juli-augustus, Belgische Vereniging voor Paleontologie.

De Schutter P. & E. Wijnker, 2012. Large *Centrophorus* (Chondrichthyes, Squaliformes) of the Belgian Neogene continental shelf. - Geologica Belgica (2012) 15/1-2: 26-36.

De Schutter P., 2009. The presence of *Megachasma* (Chondrichthyes: Lamniformes) in the Neogene of Belgium, first occurrence in Europe. -Geologica Belgica 12/3-4: 179-203.

[1]*Stijn Everaert, Kapelleommegang 54, B-9310 Herdersem-Aalst, België, tel. (0032)-(0)53 215 772, e-mail: stijn.everaert1@gmail.com*